

Naslov:

Mejnik

Avtor: ANTON AŠKERC

Obdobje: MED ROMANTIČNO IN REALIZMOM

Pomen:

Aškerčev Mejnik je balada, saj ustreza vsem glavnim značilnostim te pripovedne (epske) zvrsti. Pesem je najprej izšla v Ljubljanskem zvonu leta 1887. Je prva realistična balada v slovenski literaturi.

Besedilo:

Mejnik

Sejm bil je živ. Prodal i on je Lahom
tam par volov.
Zakasnil se je. V pozni, temni noči
sam gre domov.

“ Hm, pravijo, da ni baš varno iti
tod obsorej!
popotnike da včasih rado straši
ob cesti tej.

Pa bil je Martin svoje dni vojak vam,
na straži stal,
ponoči čul tam biti uro vsako —
pa bi se bal?!

“ Še pri Custozzi bal se nisem smrti,
zrl ji v oči —
pa tukaj mar ko dete bi trepetal,
če list šušti?!”

Dospe do svoje hoste...Čuj, iz teme:
” Joj, kam bi del?”
“ Kaj? — Kdo si božji? — Kam naj deneš, vprašaj? —
I, kjer si vzel!”

“ Vzel sem med svojoj bil in tvojoj lastjo

mejniki le-ta,
presadil ga skrivaj na last sem tvojo
za sežnja dva!

Oh, in sedaj, odkar moj duh odplaval
na oni svet,
nazaj ga nosim, kamen ta prekleti,
pač sto že let!

Oh, to teži!...” Zabliska se : Po cesti
pred njim sopeč
pripognjen stopa sosed Vid, na rami,
mejniki noseči!...

Pa bil je Martin svoje dni vojak vam,
in ni se bal...
Kako nocoj domov je prišel s semnja,
pa le ni znal!

A čudno prineso mu vsi novice,
ko sine svit:
“ Sinoč umrl je nagle smrti sosed,
mejaš naš — Vid!”

Interpretacija

Epske in dramske prvine

- Martin se vrača s semnja v pozni, temni noči; skozi gozd stopa po poti, kjer rado straši.

Mračno, baladno vzdušje ustvarjajo naslednje besede in besedne zveze: ni baš varno, rado straši, čuj iz teme, zabliska se...

Epske prvine so dogodki povezani z obema književnima osebamama: Martin je prodal par volov, vrača se domov, nagovori ga glas iz teme, na cesti se pojavi sosed Vid, zjutraj zve Martin za njegovo smrt.

Dramske prvine se kažejo v zgradbi dogajanja. Dogajanje je dramsko stopnjevano.

Začetno napetost ustvarita dogajalni prostor in dogajalni čas. Martinovo samoprepričevanje, da se še v vojni ni bal smrti, je le izraz njegovega strahu. Napetost naraste, ko se iz teme zasliši glas. Martin razločno sliši, da nekdo govori o tem, kako je prestavil mejnik in si na ta način prilastil njegovo zemljo.

Dogajanje doseže vrhunec v Martinovem pogovoru z “glasom brez človeka”, čemur takoj sledi vidna podoba - videnje oziroma prikazen.

Sledi nagel in presenetljiv razplet, v katerem izvemo, da je isto noč proti jutru nanagloma umrl Martinov sosed in mejaš, Vid.

Menjavanje tretjeosebne pripovedi (epski element), monologa in dialoga (dramatska elementa), ustvarja dramatični notranji slog.

Dramatični notranji slog in napetost ustvarjajo tudi vzklične povedi in premori zaznamovani z ustreznimi ločili, s klicajem, tremi pikami in pomišljajem.

Realistične prvine

Aškerčev literarni nazor je v osnovi realističen, saj mu gre za prikazovanje stvarnosti, njenih bioloških in socialnih zakonov.

Izbral pa si je balado in romanco - pesniški zvrsti, ki sta po svojem značaju romantični .

Realizmu je ti zvrsti približal s tem, da je iz njih izločil fantastične in preveč domišljajske elemente, nadnaravne dogodke pa prikazal tako, da jih je mogoče razlagati s stvarnimi dejstvi.

Martinov nočni doživljaj si lahko predstavljamo tudi kot posledico vinjenosti. Z nobeno besedo ni povedano, da je bil mož pijan, vendar o tem lahko sklepamo na podlagi začetne informacije, da se je zakasnil. Sklenil je dobro kupčijo in to proslavil, kot je bilo v navadi. Na privid pa je lahko vplivalo tudi dejstvo, da je bilo Martina na poti domov strah.

Realistične prvine so vidne tudi v Aškerčevem slogu in metrumu.

Zavrgel je blagoglasnost in leporečje in uvajal trši, neuglajen verz, v slogu in jeziku se je približal vsakdanjemu jeziku: "Hm, pravijo..."

Pripovedni slog je realistično zgoščen, saj podaja osnovne podatke o kraju, času in književni osebi.

Anton Aškerc

1856-1912

ŽIVLJENJE

Rodil se je 9. januarja v vasi Globoko pri Rimskih Toplicah. Izhaja iz revne kmečke družine. Študij bogoslovja je končal v Mariboru, nato je kot duhovnik ostal in deloval na Štajerskem. Leta 1880 je objavil svojo prvo pesem v Zvonu. Najprej je pisal lirske izpovedne pesmi po Stritarjevem in in Gregorčičevem zgledu. Po letu 1882 se je usmeril v epsko poezijo. Pisal je balade in romance; snov zanje je zajemal iz slovenske in slovanske mitične preteklost, bajk in legend.

Prva pesniška zbirka Balade in romance je izšla 1890.

Zbirko je ostro napadel duhovnik dr. Anton Mahnič. Motile so ga svobodomiselne narodnostne in socialne ideje v Aškerčevi poeziji.

Zaradi konflikta s katoliško cerkvijo so Aškerca predčasno upokojili. Od leta 1898 do smrti je bil mestni arhivar v Ljubljani.

Anton Aškerc je najpomembnejši epski pesnik v obdobju med realizmom in romantiko na Slovenskem.

DELO

Pesniška zbirka Balade in romance, 1890
Potopis Izlet v Carigrad, 1893
Pesniška zbirka Lirske in epske poezije, 1896
Pesniška zbirka Nove poezije, 1896
Potopis Dva izleta na Rusko
Pesniška zbirka Četrti zbornik poezij, 1904
Epska pesnitev Zlatorog, 1904
Epska pesnitev Primož Trubar
Epska pesnitev Mučeniki, 1906
Epska pesnitev Junaki, 1907
Balade in romance Jadranski biseri, 1908
Epske pesmi Akropolis in piramide, 1909
Romanca Atila v Emoni, 1912
Epska pesnitev Poslednji Celjan, 1912